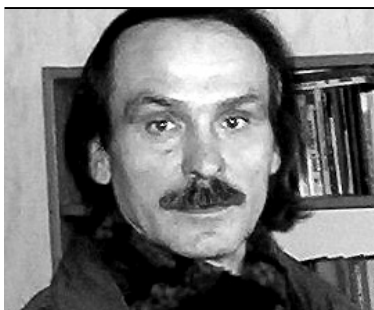

Алесь Каско

... з ліраю выйду, нібыта з сяўнёй:
ёсьць яшчэ зерне ня мёртвае ў ёй...

Зерне на камені

ЯБЛЫНЯ БЕЛАРУСКАЯ

*Не ўсялякую расьліну
народзіць усялякая зямля*

З Вергілія

Сокі яе –
з утравелай, дзірваннай глебы
ды з ацяжэлага хмарнага неба,
квецень – ад сонца ў стронцы,
завязь – у бясконцых прымаразках,
што навявае Усход.

Яе недасьпелыя яблыкi
дзяўбуць паўгалодныя птушкі,
зьбіваюць паўдомныя людзі –
з таго гэтак многа
пад ёю заўчасных паданкаў

і парасткаў,
што ў дрэвы не пераходзяць.

Ці станеш, яблыня,
некалі дужаю і прываблівай,
гожаю і непадатлівай
ні веснім, ні восеньскім сьцюжам?

Маўклівая, гойдае
шурпатым пакручаным гольлем
і свой яблык апошні,
і ў ім чарвяка,
што яблык той дагрызае.

СПАТКАНЬНЕ З ВАНДРОЎНІКАМ

— Кінь манету на шчасьце.
— У краі забраным манетаў няма,
апрача трыццаці срэбных.
— Паднясі падкову на шчасьце.
— Зьбіў падковы, згубіў белы конь
пад вершнікам збройным.
— Руку дай на шчасьце.
— Рука амярцьвела: сяброў усё менш,
з імі на розных мы гутарым мовах.
— Куды ж, чалавеча, я трапіў?
— Ня ведаю, Божухна, мо
Ты зноў у пустыні...

НІВА

Дол спапялёны, і ў чэзлай траве
конік зялёны і той не жыве.
Неба пустое – без жаўрукоў,
жыта сухое – без васількоў.
Рэдкі вандроўнік душой прыпадзе:
не, тут зямля не пая, не гудзе.
Песьні ня ўродзяць. То град, то сухмень.
Ценю збаіцца – чужы раптам цень?
Роспачна выгукне ў поле маўклівае:
«Ты хіба сёння мне творчаю ніваю?»
Скрушна спахопіцца: «Што ж я? Дарма.
Іншае нівы ў Радзімы няма.
Што сёння ёсьць – дык надзея на рунь.

Мёртвае поле нанова ўзару,
з ліраю выйду, нібыта з сяўнёй:
ёсьць яшчэ зерне нямёртвае ў ёй...»

* * *

Сеяць мне сёньня зярняты на камені,
Трэба іх шмат; не вазьму ў графаманіі,
Вышлюць па жменьцы, сумніву няма ў мяне,
З Польшчы – Някляеў, Разанаў – з Германіі.

ЧОВЕН

Я човен,
мяне прыбіла да берага,
і маё дно — на дне.
Чакаю, нарэшце забігаюць
зацікаўленья ўва мне.
Чую:
— Счарнеў, дык што з яго?
— Чаму ж, яшчэ пажыве:
здаць рыбарам.
— І ўзяць нядорага?
Цьфу тваёй галаве...
Чую, што стаць магу полымем,
попелам,
высеяным на пясок,
у лепшым разе — латком на поплаве,
які ў гэты год засох.
Гамоняць, гадаюць-думаюць
аратыя і пастухі?
— Зьявіўся тут на бяду мо ён?
Мо гэта знак ліхі?
Узяць — ды ў возера Чорнае!
— Ат, няхай тут ліпіць...
І ніхто не ўважае, што — човен я,
што маё прызначэньне
плыць.

* * *

Чытаю «Адысею»...
Годных кормчых

так мала ў нас,
лічы, сьмяротны брак...
Што Пасяйдон! Плюгавы пасяйдончык
між адысеяў часта сее пералаяк.
Хто ад сірэнаў зглух вострагалосых,
хто цешыцца з цырцэліяй,
а караблі
тармосяць непрыкаяных матросаў,
знявераных даплыць да роднае зямлі.
Ітака за смугой...
Спадзеў на момант:
удачу спадарожны вецер прынясе...
Дый там, на беразе,
ва ўласным доме
ці здатны ўскінуць лук
сучасны Адысей?

* * *

Зьвіняць і травы ўсе, і дрэвы – Спас,
і неба ўсё – адным празрыстым звонам.
Але... ты раптам ловіш дысананс:
такі прыдаўся час крычаць варонам!

І твой настрой ляціць міжволі ўніз
з-пад купалоў бліскучых, залачоных
да яблыкаў на ручніку, што зьвіс
крыламі на руках жанчыны ў чорным.

Яшчэ ня ўлёгся жоўты жвір як сьлед,
часовы крыж яшчэ дрыжыць ад ветру,
ды ўжо ён раскалоўся, дзіўны сьвет,
і пахіснуў бязвоблачную веру.

Спрабуе звон суняць птушыны грай,
за могілкі шугае, утрапёны,
за луг, за край зямлі... А дзе той край?
Ды там ён, там, адкуль крычаць вароны.

У ПРЫЦЕМКУ ЛЯСНЫМ

Няхай датклівы я, а ўсё ж
мне ў прыцемку лясным спадручна.

Свая дзяржава тут:
свой дождж,
свая сьцяжына,
з небам лучнасьць.
Як быццам назаўжды сышоў
я ў сьвет красы, дабра, свабоды
ад зіркаў канцылярскіх соў,
ад зьневажальнае турботы –
як песьню вымяняць на хлеб
і як ня даць загінуць Слову?
У прыцемку лясным – мне лепш:
я родную тут чую мову –
у мове мяккага сьвятла,
вяшчуньні-птушкі,
цішы траўнай...
Яна, як я, сюды ўцякла,
лясною стала,
недзяржаўнай.
Які густы яе замес,
пушчанскі зьмест –
да ран прыкласьці,
каб выстаець як гэты лес,
дзе бураломы,
рубкі,
пасткі.
У прыцемку, нібы ў вяках,
паданьняў я лаўлю павевы,
і шчырасьць кожнага зьвярка,
і дабрыню любога дрэва.
Зусім ня хочацца мне зноў
у цесны сьвет,
дзе нібы ў пельцы...
Зьвяры, прыходзьце: дам грыбоў,
пагрэцца дам
каля цяпельца.
Братамі ляжам пад туман
на цёплыя імхі і травы...
Як для дзяржавы нас няма,
дык што і нам
да той дзяржавы?

* * *

Самота – на вяршыні дзён самота,
дагэтуль імітацыя была:

ты цемрай заварожваўся, а ўпотаі
душа шчымела ў шчылінцы сьвятла.

Ты неўсьвядомлена і летуценна
быў схільны плакаць, вершамі балець,
ды нават боль быў з роснага мігцення,
і толькі мімалётным ценем – сьмерць...

З нязьведаных, адчужаных вытокаў
прышла самота існаю, такой,
нібы ступіў ты ў цесны дом бяз вокнаў
і дзьверы зачынілі за табой.

Адно, што ёсьць, — атвор у
безнадзейнасьць,
у глыбіню сябе, да той мяжы,
калі адчай у найвышэйшай дзеі:
жахацца скону – і не прагнуць жыць.

І так далёка ўсе, каму б ахвотна
на споведзі душа распавяла
пра гэтую – праўдзівую – самоту,
што колісь імітацыяй была!

ГЛЫБІНЯ

Зазірну ў калодзеж –
бяздоньне
за кругамі, аброслымі мохам,
за лебядою,
за чорнай вадою.
Ускіну вочы
на ядро сухое
ў дзюбе драўлянага жураўля –
бачу дно:
не апусьціцца больш яно.

* * *

Зямной непаўторнасьці мала,
каб тое, што сееш, пажаць.
Маленства, юнацтва і сталасьць –
пад знакам адзіным: мяжа.

Але і пад гэтай пячаткай,
сарванай на міг, на іспыт,
жывеш не аднойчы пачаткам
дарогі ў бязьмежны нябыт.

Бы храм, багавіш кут радзінны,
бы квет, беражэш маладосьць,
мкнеш словам і духам з руціны,
дарма, што мяжа ўсё-ткі ёсьць.
Даволі, што ёсьць неўміручасьць
імгненьня; ёсьць неба, зямля,
з якімі і зараз ты лучыш
сябе – і зьяднаеш пасьяля.

АСАЦЫЯЦЫЯ

Уздоўж вуліцы Леніна — плот,
дзе-нідзе над варотамі дрот,
ля падваротні — ваўчысты сабака,
на скрыжаваньні — плячысты «ваяка»
ў партупеі, з дубінкай і рацыяй.
На вуліцы вусьцішна, бы ў канцэнтрацыі,
—
так апынаешся сёньня міжволі
ў няволі
гэтакай асацыяцыі.

МУДРАСЬЦІ ВОДАР

А.С.

На вокладку кнігі – апошняй, мажліва... –
свой здымак з юнацтва за хоча паэтка.
Угледзіцца пільна і скажа тужліва:
«О фотагербарый, бяз водару кветка!»

Яго адкладзе, ашчаджаючы сэрца,
на іншых запыніцца – сталага году –
і ціха ды вольна сабе пасьміхнецца,
адчуўшы ў партрэце тым мудрасьці
водар.